

МИНИСТЕРСТВО НА ВЪНШНИТЕ РАБОТИ

№ 01-05-13

28. 29. 5. - 1987

04.05.16

16.01

В ОТЕЗЕЛ "МИНИСТЕРСТВО"

София, 3 юни 1987 г.

ДО

ПОЛИТБЮРО НА ЦК НА БКП

322/87 г.

И Н Ф О Р М А Ц И Я

от ПЕТЪР МЛАДЕНОВ, министър на външните работи

ОТНОСНО: хода и резултатите на съвещанието на ПКК на държавите-
участнички във Варшавския договор
/Берлин, 28-29 май 1987 г./

Другари,

На 28-29 май 1987 г. в Берлин се проведе редовно съвещание на Политическия консултативен комитет на държавите-участнички във Варшавския договор.

Периодът след последното съвещание на ПКК в Будапеща се характеризира с бърза смяна на събития, които в концентриран вид отразяват важни процеси и тенденции в съвременния свят. Главната задача на Берлинското съвещание бе те да се анализират, правилно да се определят външнополитическите подходи и решения, да се съгласува обща платформа за действие с оглед по-нататъшното повишаване на ефективността на усилията на съюзните страни на международната арена.

Съвещанието протече при следния дневен ред:

1. За практическите задачи за понижаване на военното напрежение в Европа.

2. За мерките за по-нататъшно задълбочаване и развитие на общоевропейското сътрудничество.

3. За военната доктрина на държавите-участници във Варшавския договор.

4. Доклад на главнокомандувачия Обединените въоръжени сили на държавите-участници във Варшавския договор за състоянието на Обединените въоръжени сили и мерките за осигуряване на тяхната бойна готовност в светлината на съществуващото в Европа съотношение на силите.

Този конкретен дневен ред съдействува за по-деловия тон и практическия характер на обсъждането на проблемите. Това бе важен принос в механизма на организиране и провеждане на съвещанията на ПКК.

Дълбоко съдържателно, принципно и целенасочено бе изказването на др. М. Горбачов. Неговите изводи и оценки получиха пълна подкрепа от ръководителите на държавите-участници във Варшавския договор.

При анализа на международната обстановка бе подчертано, че империализмът и преди всичко реакционните кръгове в САЩ не са се отказали от курса към социален реванш, от политиката на неоглобализъм. Въпреки това в центъра на международната политика през този период бяха крупномашабните предложения на СССР и другите братски страни, около тях се разгърна политическата борба, към тях бе приковано вниманието на световната общественост.

Генералният секретар на ЦК на КПСС подчерта, че нашите инициативи започнаха да дават резултат. Удаде се да бъде спряна ескалацията на напрежението в отношенията между Изтока и

Запада, постепенно се създава по-благоприятна атмосфера за решаване на ключовите въпроси на сигурността и разоръжаването, за качествено положително изменение на обстановката в Европа и в света.

Важна роля в това отношение играят преустройството и динамичността на вътрешната и външната политика на съюзническите страни. Това помага да се създава фон на доверие, да се преодоляват стереотипите на реакционната пропаганда за "агресивността" на социализма. Курсът на новото политическо мислене оказва все по-голямо въздействие върху широките обществени слоеве, в това число и върху управляващите кръгове в някои западни страни. "Коренният поврат към демократизация, гласност и откритост позволява все по-уверено и активно да участвуваме в диалога със западната общественост", заяви др. Горбачов

От гледна точка на кардиналния въпрос на нашето съвремие - въпросът за отстраняване на термоядрената заплаха и гарантиране на надежден мир чрез разоръжаване - първите ръководители определиха като приоритетен проблема за ликвидирането на ракетите със среден обсег в Европа. Пробивът в това направление би създал благоприятни условия за "верижна реакция" и в други области на разоръжаването, би укрепил вярата във възможността за съкращаване и ликвидиране на ядрените оръжия.

Др. Горбачов отдели особено внимание на позициите на САЩ и Западна Европа спрямо новите съветски предложения. Той подчерта, че сега се открояват съществуващите между западните държави противоречия по проблемите на сигурността и разоръжаването, които доскоро се криеха в сянката на съветско-американското противопоставяне. От една страна се повишава тонусът на антивоенните действия и укрепват надеждите, че би могло да се постигне "затопяне"

на политическия климат. От друга страна се потвърждава, че в основата на политиката на западноевропейските консервативни кръгове продължава да бъде "ядреното застрашаване". Те се опасяват, че ликвидирането на ракетите би подкопало основите на натовската военна доктрина, би отслабило съюзническата връзка със САЩ. Затова правителствата във водещите западноевропейски страни се опитват да торпедират споразумението по ракетите със среден обсег като издигат все нови условия. Тези процеси следва да се отчитат при по-нататъшните действия на братските страни.

Ръководителите на съюзническите страни високо оцениха предложението на СССР за изработване на ключови положения за радикално съкращаване на стратегическите нападателни оръжия и потвърдиха своята позиция против милитаризирането на Космоса. В тази връзка бе изразено безпокойство по повод неконструктивната позиция на САЩ на женевските преговори, в светлината на опитите им да легализират осъществяването на ИСО.

На съвещанието бе подчертано, че по въпроса за пълната забрана на ядрените опити следва да продължи нашата настъпателна линия, като се постави акцент върху постепенното и поетапно тяхно съкращаване както по количество, така и по мощност. Др. Горбачов информира, че СССР ще предложи на САЩ взаимно ограничаване на подземните ядрени опити - 2-3 опита годишно, всеки с мощност до 1 килотон.

По въпроса за съкращаването на тактическите ядрени средства и обикновените оръжия ръководителят на съветската делегация напомни, че предложенията на Варшавския договор от Будапеща обективно накараха натовци да седнат на масата на диалога. Главната наша задача сега е започването на конкретни преговори, на които въпросите за съкращаване на въоръжените сили и обикновените оръжия в Европа да се разглеждат в комплекс с тактическите ядрени средства.

Генералният секретар на ЦК на КПСС се спря обстойно на въпроса за контрола. Той заяви, че новата съветска концепция по тези проблеми и в частност предложенията за контрол върху държавната и частната производствена база създаде нова политическа ситуация, изгодна за нас. Съюзническите страни и световното обществено мнение получиха нагледно доказателство за лицемерието на западната политика в тази област.

Ръководителите на държавите от Варшавския договор отделиха важно място на по-нататъшното развитие на общоевропейския процес. Др. Горбачов подчерта, че Западът продължава да се стреми да отклони този процес от решаването на крупните задачи, да извади от неговите рамки въпросите на разоръжаването и европейската сигурност. Все по-ясно се вижда, че той не е заинтересован да се обсъжда по същество дори проблемът за правата на човека. Всъщност, той се стреми да запази този въпрос като "постоянен дразнител" в отношенията между Изтока и Запада.

Главната наша задача на Виенската среща остава намирането на общ знаменател на интересите на различните страни с цел да се издигне общеевропейския процес на качествено ново по-високо равнище.

По въпросите на икономическото сътрудничество между Изтока и Запада ръководителят на съветската делегация оцени позитивно значението на установяването на индивидуални и многостранни контакти със страните от ЕИО. Интересите на братските страни налагат установяването на интеграционни връзки със Западна Европа и особено с ЕИО в научно-техническата област, и евентуално наше участие в проекта "ЕВРИКА".

Участниците в съвещанието размениха мнения по развитието на някои тенденции във ФРГ и на отношенията ни с нея. Др. Горбачов

изтъкна, че през последните години ролята на тази страна в икономическата, политическата и военната област значително нараства. Това е многослоен процес. В най-горните слоеве се наблюдава прилив на националистически, пангермански настроения. От друга страна влиятелните кръгове във ФРГ засилиха своя стремеж към по-голяма самостоятелност в съюза си с Вашингтон, показват неудовлетворение от отредената им роля на младши партньори в рамките на триъгълника Лондон-Париж-Бон. На този етап социалистическите страни би следвало да издигнат своите политически отношения с ФРГ на равнището на отношенията им с другите водещи капиталистически държави.

При обсъждането на съществуващите в света конфликти и огнища на напрежение особено внимание бе отделено на положението в Афганистан, и на Кампучия. Според информацията на др. Горбачов, въпреки че все още не е настъпил поврат в обстановката в и около ДРА, налице са определени положителни изменения. Ръководството на страната се стреми максимално да отчита националните особености на народа, равнището на неговото социално развитие, постепенно се освобождава от "детските болести" на революцията и от нереалистичните планове. Беше подчертана необходимостта от по-активна икономическа и политическа подкрепа на афганистанския народ в този труден за него момент. Посочена бе също така необходимостта от политическо решение на кампучийския проблем и от активно съдействие, което да бъде оказано на правителствата на НРК и СРВ в тази насока.

Изказването на ръководителя на делегацията на НРБ
др. Тодор Живков се открие и този път с концептуалната си насоченост, с дълбокото философско осмисляне на сложните и отговорни проблеми, които времето поставя пред нас, с революционния си подход към проблемите.

На основата на точен анализ на новите явления и тенденции в международната обстановка първият български партийен и държавен ръководител очерта приоритетните направления на усилията на братските страни за осъществяване на общия стратегически курс на ново политическо мислене.

Тези усилия, обаче, биха били обречени на неуспех, ако не се опират на съответните материални, социални и духовни ресурси. В тази връзка др. Тодор Живков определи като проблем над проблемите разгръщането до края на века на нашите сили и възможности в научно-техническата революция и в икономическата област, пълното разкриване на предимствата на социализма.

Пътят на преустройството сега е императив както за развитието на националните икономики, така и за интеграционните процеси между братските страни. В отговор на тази властна повеля в България е възприет курс на качествено нов растеж в икономиката и в другите области, главно по пътя на създаване на нови производствени структури. Споделеното от др. Живков за хода на този процес беше посрещнато с интерес от страна на участниците в съвещанието.

Проблемно и откровенно бе поставена и необходимостта от фундаментално преустройство на Съвета за икономическа взаимопомощ с оглед превръщането му в организация, която да провежда наша обща научна и технологична политика. Той подчерта целесъобразността на най-високо равнище да се формулират главните задачи, основните подходи и цели на бъдещата реорганизация на СИВ.

В изказването на Н. Чаушеску отново беше даден израз на особените позиции на СРР по някои международни проблеми. Част от издигнатите от него предложения бяха вече известни, нееднократно отклонявани от останалите съюзни страни. Същевременно бяха направени нови, които по мнение на другите държави-участници във Варшавския

договор не бяха съобразени с етапа на развитието на обстановката в Европа и в света.

По време на предварителното съгласуване на проектите за документи, румънските специални представители упорито се стремяха към включването на тези предложения, към размиването на някои постановки, предложени преди всичко от съветските другари.

Основната част от предложенията на СРР бяха внесени по време на втория етап на обсъждане на проектите, само една седмица преди съвещанието на ПКК, което съществено затрудни работата по комюникето и постави под въпрос документа по военната доктрина на Съюза. Румънските представители недвусмислено заявиха, че приемането на документа по доктрината зависи от приемането на документа по изостаналостта и новия международен икономически ред.

Част от предложенията бяха нови дори за румънските представители, които отначало не бяха в състояние не само да ги защитават, но дори да ги коментират. Въпреки това те се позоваха на "инструкция от висшето ръководство" и се стремяха с всички сили техните искания да бъдат отразени в проектодокументите. Тази тяхна упоритост усложни и изнерви дискусията на подготвителния етап.

В частност, големи трудности създадоха следните основни идеи и предложения:

- програмата за съкращаване на въоръжените сили, въоръженията и военните разходи с 50% до 2000 г., която бе обсъдена още на съвещанието на ПКК в Будапеща и по която тогава бяха намени компромисни формулировки. Представителите на СРР искаха този път да наложат възможно най-пълно своите постановки;

- предложението за едностранно разоръжаване с 10% на съюзните страни, което бе предмет на обсъждане на срещата на партийни и държавни ръководители в Москва /ноември 1986 г./ и бе отхвърлено като неприемливо на настоящия етап;

- предложението за свикване на отделен форум между ОВД и НАТО по конвенционалното разоръжаване в Европа, което противоречи на вече съгласуваното становище на заседанието на КМВНР в Москва /март, 1987 г./;

- идеята съюзните страни предварително да обсъждат всички свои предложения и действия с останалите държави-участнички във Варшавския договор в областта на разоръжаването, което издава стремежа на румънското ръководство да получи право на вето върху всякакви едностранни или двустранни актове на съюзните страни и главно на СССР. В същото направление бе тяхната първоначална идея за Комисия по разоръжаването;

- предложението да се изведат съветските и виетнамските войски съответно от Афганистан и Кампучия като главна предпоставка за мирно уреждане на конфликтите, и др.

Румънската страна упорито отстояваше тезата за отделни военни доктрини на държавите-участнички във Варшавския договор в противовес на обявяването на единна отбранителна съюзна доктрина. Тя бе против "принципа на разумната достатъчност" като основополагащ принцип в изграждането и поддържането на отбранителния потенциал на съюзническите страни.

Принципният отпор, даден от представителите на НРБ, ГДР, ПНР, СССР, УНР и ЧССР, както и конструктивният подход, проявен от тях на всички равнища, помогнаха да се парират опитите на СРР да прокара неприемливи засега постановки и инициативи. Съгласуваните позиции на съюзните страни намериха отражение в приетите на съвещанието документи - Комюнике, "За военната доктрина на държавите-участнички във Варшавския договор" и "За преодоляване на икономическата изостаналост и установяване на нов международен икономически ред".

В комюникето е изразена подкрепа на всички инициативи на СССР, издигнати в последно време в областта на разоръжаването, включително по проблемите на контрола. Важно значение има подчертаването на постановката, че възникналото в някои елементи неравенство във въоръжените сили и въоръженията на НАТО и ОВД в Европа трябва да бъде отстраняването чрез съответни съкращения у онзи, който се е оказал по-напред. Добър успех е съгласуването на обща формулировка за решаването на афганистанския въпрос.

В центъра на вниманието на Политическия консултативен комитет на това съвещание бе военната доктрина на Варшавския договор. Приетият документ отразява принципните военнополитически положения на единната военна доктрина на Съюза, които лежат в основата на националните доктрини на братските страни. Той представлява своего рода програма за действие в строителството на въоръжените сили на ОВД. В него се подчертава, че в основата на военната политика на социализма е заложен принципът на достатъчността за отбрана, т.е. поддържането на въоръжените сили на съюзническите държави на равнище, при което всяко нападение срещу тях да доведе до неприемливи щети за агресора. Съществен елемент на документа е предложението за провеждане на консултации между страните от Варшавския договор и НАТО на авторитетно експертно равнище. Изложено е и нашето виждане за целта и предмета на консултациите. Приемането на такъв документ предоставя възможност за публично съпоставяне на доктрините на двата съюза, което ще стимулира обществения натиск за преразглеждане на агресивната натовска доктрина за "гъвкаво реагиране".

Документът "За преодоляване на икономическата изостаналост и установяване на нов международен икономически ред" като цяло отразява принципните позиции на държавите-участнички

във Варшавския договор по въпроса. От страна на УНР бяха изразени резерви по някои постановки, преди всичко по външните дългове.

На съвещанието беше отделено важно място на въпросите на единството и сплотеността на Съюза, на определянето на насоки и пътища за задълбочаване и усъвършенствуване на сътрудничеството между братските партии и държави във всички области на обществения живот.

Според мнението на участниците за двете години след продължаване срока на действие на Варшавския договор политическото взаимодействие в рамките на Съюза е станало по-оперативно и ефективно. Предприети са редица стъпки за придаване на по-голям динамизъм на отношенията в социалистическата общност, за максимално развитие на инициативата на всяка партия и страна на основата на равнопоставеността и взаимната отговорност.

Беше подчертано значението на бъдещата дейност на многостранната група за текуща взаимна информация като нов постоянен орган на ПКК. В същото време др.др. Горбачов, Ярузелски и Хусак засегнаха въпроса за по-нататъшното развитие на политическата инфраструктура на Съюза и подчертаха необходимостта от създаване на постоянен орган от политически представители за оперативно обсъждане и подготовка на препоръки за ръководствата на съюзническите страни. Беше предложено да се възложи на Комитета на министрите на външните работи и Комитета на министрите на отбраната да изучат този въпрос.

Като стъпка в това направление би следвало да се разглежда и решението на ПКК за създаване на специална комисия на държавите-участнички във Варшавския договор по въпросите на разоръжаването. Това решение е компромис между идеята на СРР и конкретното предложение на СССР, с което дейността на тази комисия се поставя

на по-реалистични и по-практически релси. Новият работен орган ще осъществява размяна на мнения и информация по въпросите на въоръженията и на разоръжаването, по-специално ядреното, ще обсъжда инициативите на съюзните страни и ще работи за изготвянето на общи предложения в тази област.

Политическият консултативен комитет изслуша доклада на главнокомандувачия Обединените въоръжени сили на държавите-участнички във Варшавския договор за извършената от командуването практическа работа и прие съответно решение.

Беше проведена и работна среща на генералните секретари на братските партии.

Състояха се работни срещи и на министрите на външните работи и на министрите на отбраната. Издигнати бяха редица предложения за по-нататъшното усъвършенствуване на междусъюзническите отношения и за повишаване ефективността на нашата външнополитическа дейност.

Въз основа на резултатите от работата на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участнички във Варшавския договор в Берлин, предлагам Политбюро на ЦК на БКП да реши следното:

- Напълно одобрява и високо оценява дейността на делегацията на НР България на съвещанието на Политическия консултативен комитет на държавите-участнички във Варшавския договор в Берлин, ръководена от генералния секретар на ЦК на БКП и председател на Държавния съвет на НРБ др. Тодор Живков.

- Възлага на заинтересованите министерства и ведомства да работят по изпълнение на приетите от Политическия консултативен комитет решения.

С другарски поздрав: